

Ολοκαύτωμα και ιστορική μνήμη

Ενότητα 1: Εισαγωγή στην ιστορία του Ολοκαυτώματος
Μαρία Καβάλα

Μεταδιδακτορική διδάσκουσα
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Εισαγωγή στην ιστορία του Ολοκαυτώματος

Περιεχόμενα ενότητας

1. Η έννοια του όρου Ολοκαύτωμα
 - i. Ο όρος γενοκτονία
 - ii. Ιστορική μνήμη
2. Οι μάρτυρες και η κοινωνία
 - i. Η επιστημονική προσέγγιση της γενοκτονίας
 - ii. Βασικά ερμηνευτικά σχήματα ιστοριογραφίας

Σκοποί ενότητας

- Να παρουσιαστεί ο όρος της γενοκτονίας.
- Να γίνει αντιληπτή η ιστορική αφήγηση από τους μάρτυρες του Ολοκαυτώματος.
- Να κατανοηθούν οι αναλύσεις της ιστοριογραφίας.

Η έννοια του όρου Ολοκαύτωμα (1/1)

Σύμφωνα με την Οντέτ Βαρών-Βασάρ:

- A) Το Holocaust πέρασε στα ελληνικά ως «**Ολοκαύτωμα**» κάνοντας ένα ευρύ κοινό να θεωρεί την ονομασία συνώνυμη του γεγονότος.
- Στην Παλαιά Διαθήκη σημαίνει «**θυσία διά του πυρός**» και χρησιμοποιήθηκε κυρίως από την αμερικάνικη βιβλιογραφία στη δεκαετία του '80, για να βαφτίσει μια ιστορική πραγματικότητα για την οποία τότε άρχισε μόνο να γίνεται λόγος.

Η έννοια του όρου Ολοκαύτωμα (1/2)

- Επεκτάθηκε και καθιερώθηκε λόγω του ομώνυμου τηλεοπτικού σίριαλ του 1979.
<http://www.youtube.com/watch?v=3dPDwDqVyCo>
- Στην αμερικανική ιστοριογραφία της εποχής δήλωνε τη μοναδικότητα του γεγονότος, ήταν αυτό που ήθελε να τονίσει, και ίσως γι' αυτό χρησιμοποιήθηκε ύστερα από 35 χρόνια (1945-1980) ιστοριογραφικής και γενικότερης σιωπής.

Η έννοια του όρου Ολοκαύτωμα (1/3)

- Σήμερα χρησιμοποιείται ευρύτατα και από θεσμικούς φορείς (επιστημονικά ιδρύματα, ερευνητικά προγράμματα, πανεπιστήμια σε Ευρώπη και Αμερική) και η χρήση του στο μάθημά μας συνδέεται με την αφορμή που οδήγησε στη διδασκαλία αυτού του μαθήματος:
- Το ακαδημαϊκό σεμινάριο για το Ολοκαύτωμα (The Holocaust Scholarship Academic Seminar) του Διεθνούς σχολείου για τις Σπουδές στο Ολοκαύτωμα του Yad Vashem στα Ιεροσόλυμα (ένας τόπος και ένα όνομα για όλους εκείνους που χάθηκαν χωρίς να ταφούν).

Η έννοια του όρου Ολοκαύτωμα (1/4)

- Ωστόσο, ο όρος σύμφωνα με τα λεξικά σημαίνει και θυσία, συχνά αυτόβουλη για υψηλά ιδανικά ή που περιέχει θρησκευτικό και μυστικιστικό χαρακτήρα, κάτι που δεν ισχύει για τις μεθόδους εξόντωσης που επινοήθηκαν από τους ναζί.
- Για παράδειγμα, στην ελληνική βιβλιογραφία μπορεί να συσχετιστεί με άλλα ιστορικά γεγονότα, όπως το Ολοκαύτωμα του Αρκαδίου.

Η έννοια του όρου Ολοκαύτωμα (1/5)

- B) Στη γαλλόφωνη βιβλιογραφία το γεγονός αναζήτησε για δεκαετίες το όνομά του, καθώς περιγραφόταν ως το «**ανείπωτο**» (indicible) ή «**ακατανόμαστο**» (innomable).
- Οι παραπάνω όροι μαρτυρούν ακριβώς την αμήχανη σιωπή της γαλλικής αλλά και της ευρωπαϊκής ιστοριογραφίας για το θέμα. Μετά τη διάψευση του μύθου της προόδου και όλου του ιδεολογήματος που η διάψευση αυτή συμπαρέσυρε για τη γραμμική εξέλιξη σύμφωνα με την οποία η τεχνολογική εξέλιξη προάγει το συνολικό επίπεδο του πολιτισμού μιας κοινωνίας, προέκυπτε η ανάγκη για περισσότερο περίπλοκες προσεγγίσεις.

Η έννοια του όρου Ολοκαύτωμα (1/6)

- Οι πλέον δόκιμοι όροι στη γαλλόφωνη ιστοριογραφία σήμερα είναι “**génocide**”, γενοκτονία, και «**Άουσβιτς**» (από το όνομα του εμβληματικότερου των στρατοπέδων).
- Ο όρος **γενοκτονία** μπορεί να θεωρηθεί ο πιο ακριβής καθώς σημαίνει τη συστηματική εξόντωση μιας ομάδας ανθρώπων που ανήκουν στο ίδιο έθνος, στην ίδια φυλή ή στην ίδια θρησκεία.

Η έννοια του όρου Ολοκαύτωμα (1/7)

- Γ) Στην εβραϊκή αλλά και στη γαλλική βιβλιογραφία έχει καθιερωθεί ο όρος «**Shoah**» που σημαίνει «**ολοσχερής καταστροφή**». Θεωρείται, ωστόσο, ότι με αυτήν την ονομασία το γεγονός ενδύεται αποκλειστικά εβραϊκό χαρακτήρα και περιχαρακώνεται στην εθνική συλλογική μνήμη της ισραηλινής κοινωνίας.
- Η γενοκτονία, ωστόσο, έλαβε χώρα στην Ευρώπη και οι ευρωπαϊκές κοινωνίες είναι εκείνες που πρέπει να την συμπεριλάβουν στην ιστορία τους.

Ο όρος γενοκτονία

- Αν πρέπει να προκρίνουμε κάποιον από τους παραπάνω όρους θα ήταν προτιμότερο να χρησιμοποιούμε τον πιο ακριβή όρο, αυτόν της «**γενοκτονίας**».
- Ωστόσο, η χρήση όλων των παραπάνω όρων μπορεί να θεωρηθεί δόκιμη, τόσο επειδή εκφράζουν ο καθένας από μία πτυχή του θέματος, όσο και κυρίως για την ιστορικότητα του κάθε όρου, για το ότι μπορούν να αναδείξουν στοιχεία για την κοινωνία της εποχής, στην οποία δημιουργήθηκαν.

Ιστορική μνήμη (1/1)

- Η ιστορική μνήμη σκιαγραφεί το παρελθόν μέσα από τη δουλειά των ιστορικών και δίνει μορφή και σχήμα τόσο στην αυτοβιογραφική όσο και στη συλλογική μνήμη.

Maurice Halbwachs, *The collective Memory*

Ιστορική μνήμη (1/2)

- Η συλλογική μνήμη είναι ένα έργο που δεν ολοκληρώθηκε από τον συγγραφέα του. Ο Maurice Halbwachs συνελήφθη το 1944 από τη Γκεστάπο και εκτοπίστηκε στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Buchenwald, όπου πέθανε την επόμενη χρονιά. Τα χειρόγραφα στα οποία εργαζόταν έως τη σύλληψη του εκδόθηκαν από τους συγγενείς του, μετά το τέλος του πολέμου.

Ιστορική μνήμη (1/3)

- Εμπνευσμένος από τον Emile Durkheim, ο Halbwachs πραγματεύεται την έννοια της συλλογικής/κοινωνικής μνήμης. Εξετάζει εμβριθώς τις ατομικές, συλλογικές, κοινωνικές και ιστορικές διεργασίες καθώς και τα χωροχρονικά πλαίσια που συμμετέχουν στην κατασκευή της κοινωνικής μνήμης/σκέψης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**Οι μάρτυρες και η κοινωνία που
τους περιέβαλε**

Οι μάρτυρες και η κοινωνία που τους περιέβαλε (1/1)

- Για τους μάρτυρες οι πρώτες δεκαετίες ήταν αναγκαίες για να λησμονήσουν.

Jorge Semprun, *L'écriture ou la vie*, Η γραφή ή η ζωή

- Ωστόσο, και ο υπόλοιπος κόσμος δεν μπορούσε να ακούσει την «**ανυπόφορη αλήθεια**».

Οι μάρτυρες και η κοινωνία που τους περιέβαλε (1/2)

- «Άλλοι απέφευγαν να μας ρωτήσουν, μας αντιμετώπιζαν σαν να επιστρέφαμε από ένα κοινό ταξίδι στο εξωτερικό. [...] έτρεμαν την ηθική δυσφορία που ενδεχομένως θα τους προκαλούσαν οι απαντήσεις.
- Οι άλλοι έθεταν ένα σωρό επιφανειακές ερωτήσεις [...] αν τους απαντούσαμε [...], έπεφταν μες στη σιωπή, όπως πέφτει κανείς στο κενό, μια μαύρη τρύπα, ένα όνειρο».

Η επιστημονική προσέγγιση (1/1)

- Η μελέτη της γενοκτονίας των Εβραίων από τους ναζί δεν κατείχε ως το 1980 περίπου στη διεθνή ιστοριογραφία και ως το 1990 στην ελληνική τη θέση που της αντιστοιχούσε, ως το γεγονός που σημάδεψε την ιστορία του 20ού αιώνα.
- Σημαίνουσες εξαιρέσεις ***Οι απαρχές του ολοκληρωτισμού*** της Hannah Arendt (1951) και ***Η καταστροφή των Εβραίων της Ευρώπης*** του Raul Hilberg (1961).

Η επιστημονική προσέγγιση (1/2)

- Η σιωπή της ευρωπαϊκής ιστοριογραφίας συνδέεται με το γεγονός ότι:
 - α) διαψεύδεται ο μύθος της προόδου, που πρέσβευε ότι η τεχνολογική ανάπτυξη προάγει το επίπεδο του συνολικού πολιτισμού μιας κοινωνίας.

Η επιστημονική προσέγγιση (1/3)

- β) Επαναπροσδιορίστηκαν οι σχέσεις πηγών και ιστορίας και ιδιαίτερα ο ρόλος και η αξιοπιστία της μαρτυρίας, προφορικής και γραπτής.
- γ) Επιπλέον, η εγκληματική δράση ανθρώπων και κοινοτήτων σε διάφορες περιοχές της Ευρώπης, που δεν εκτελούσαν διαταγές, δεν μπορούσε εύκολα να ενταχθεί στη συλλογική μνήμη ενώ η έρευνα για αυτές αναζωπύρωνε παλιές αντιπαραθέσεις. Ακόμη, η κερδοφόρα διάσταση της Τελικής Λύσης είναι ένα κλειδί για να κατανοήσουμε τις μεταπολεμικές σιωπές για το έγκλημα στις χώρες όπου αυτό συντελέστηκε.

Η επιστημονική προσέγγιση (1/4)

- Η σιωπή της ελληνικής ιστοριογραφίας κράτησε 10-15 χρόνια περισσότερο από τη διεθνή σιωπή (αρχές δεκαετίας '90 εκδηλώθηκε και το ελληνικό ενδιαφέρον) και συνδέεται με όλα τα παραπάνω, αλλά και με τη δύσκολη δεκαετία του 1940 και με τον εθνικισμό που επικράτησε μετά τη νίκη της Δεξιάς στον Εμφύλιο και είναι μία από τις πολλές σιωπές για το συγκεκριμένο διάστημα (αντίσταση, εμφύλιος, δωσιλογισμός).

Η επιστημονική προσέγγιση (1/5)

- Η γενοκτονία των Εβραίων, λοιπόν, είναι μια σιωπή που πρέπει να σπάσει, είναι ένα θέμα που πρέπει να ενταχθεί τόσο στη συλλογική μνήμη όσο και στην ιστοριογραφία, για να δώσει μια πληρέστερη εικόνα της εποχής, να εμπλουτίσει την ιστορική έρευνα, αλλά και για να προσφέρει γόνιμη ευαισθητοποίηση σε θέματα ρατσισμού και ξενοφοβίας, κυρίως μέσα από την εκπαίδευση, να ωφελήσει την κοινωνία, καθιστώντας τη συλλογική της μνήμη πλουσιότερη και πιο ανοιχτή.

Βασικά ερμηνευτικά σχήματα ευρωπαϊκής και ελληνικής ιστοριογραφίας (1/1)

- Ακολουθώντας τον Michael R. Marrus και την Οντέτ Βαρών-Βασάρ μπορούμε συνοπτικά να ακολουθήσουμε την παρακάτω περιοδολόγηση:
- Στα λιγοστά έργα που εκδόθηκαν την πρώτη εικοσιπενταετία (1945-1970) το κεντρικό θέμα και το κλειδί ερμηνείας της γενοκτονίας είναι ο αντισημιτισμός. Η προπολεμική αντισημιτική ιδεολογία με την εξέλιξή της και τη μετατροπή της σε εξολοθρευτικό αντισημιτισμό στα χρόνια του Τρίτου Ράιχ θεωρούνται η κινητήρια δύναμη για την πραγματοποίηση της γενοκτονίας.

(Leon Poliakov, *Bréviaire de la haine: le IIIe Reich et les Juifs*, Παρίσι 1951, πιο πρόσφατα Daniel Jonath Goldhagen, [Πρόθυμοι δήμιοι: οι εκτελεστές του Χίτλερ: οι καθημερινοί γερμανοί και το Ολοκαύτωμα](#), Terzo Books, Αθήνα 1998)

Βασικά ερμηνευτικά σχήματα ευρωπαϊκής και ελληνικής ιστοριογραφίας (1/2)

- Το δεύτερο ιστοριογραφικό ρεύμα έχει ως κλειδί ερμηνείας τον ολοκληρωτισμό.

(Raul Hilberg, *The destruction of the European Jews*, Σικάγο 1961, Hannah Arendt, *The origins of Totalitarianism*, 1951)

- Το τρίτο χρησιμοποιεί ως κλειδί ερμηνείας τη νεωτερικότητα είτε ως χαρακτηριστικό που εκπροσωπούσαν οι Εβραίοι, και που τόσο απεχθάνονταν οι γερμανοί ή αντίστροφα, ως χαρακτηριστικό των Γερμανών του πιο προηγμένου βιομηχανικά και τεχνολογικά λαού στη δεκαετία του '40.

(Richard Rubinstein, *The Cunning of History: The Holocaust and the American future*, Νέα Υόρκη 1978, Zygmunt Bauman, *Modernity and the Holocaust*, Ithaca-Νέα Υόρκη 1989)

Βασικά ερμηνευτικά σχήματα ευρωπαϊκής και ελληνικής ιστοριογραφίας (1/3)

- Στην ελληνική βιβλιογραφία η δεκαετία του '80 σηματοδότησε τη δειλή έναρξη του ενδιαφέροντος για το θέμα με τη δημοσίευση των πρώτων μαρτυριών ενώ στη δεκαετία του '90 θα σημειωθεί μια έκρηξη ενδιαφέροντος τόσο ως προς τη δημοσίευση μαρτυριών, όσο και ως προς την ιστοριογραφία.
- Στη δεκαετία του 2000 αυξήθηκαν οι μελέτες και οι μεταφράσεις και εγκαινιάστηκαν θεματικές όπως ο αντισημιτισμός, η συμμετοχή των Ελληνοεβραίων στην αντίσταση, η επιβίωση των λεγόμενων «κρυμμένων παιδιών», τα θύματα του διωγμού συνδυασμένα με εικόνες από τη ζωή πριν από τον πόλεμο που αναδύουν ένα μήνυμα ζωής.

Βασικά ερμηνευτικά σχήματα ευρωπαϊκής και ελληνικής ιστοριογραφίας (1/4)

- Στο ευνοϊκό για την αναβίωση του ρατσισμού κλίμα της δεκαετίας του '80 (αναβίωση εθνικισμών στην Ευρώπη, κατάρρευση σοσιαλισμού, μαζική μετανάστευση, ανεργία) που αναπτύχθηκε στη Δυτική Ευρώπη, εμφανίστηκε ο περίφημος «ρεβιζιονισμός», ο οποίος αναθεωρεί την ύπαρξη στρατοπέδων εξόντωσης και ανάλογα με κάθε εκπρόσωπο είτε συρρικνώνει τη σημασία της γενοκτονίας (Γερμανοί) είτε την αρνείται (Γάλλοι). Στην Ελλάδα έρχεται το 1996 με το βιβλίο του Γκαροντί.

Βασικά ερμηνευτικά σχήματα ευρωπαϊκής και ελληνικής ιστοριογραφίας (1/5)

- Η παραπάνω περιοδολόγηση θα μπορούσε να ειπωθεί και μέσα από ένα άλλο σχήμα που έχει ως ορόσημο το 1990 και τις πολιτικές, αλλαγές που συντελέστηκαν.
(Δημ. Κουσουρής, Η πολωνική συζήτηση και η από τα κάτω ιστορία της «Τελικής λύσης», Σύγχρονα Θέματα, τ. 112, Ιανουάριος-Μάρτιος 2011, σ. 44-51)
- Οι νέες αρχειακές διαθεσιμότητες και η αμφισβήτηση των εθνικών και ιδεολογικών μύθων φαίνεται να ωθούν προς μια διαδικασία ιστορικής ανασύνθεσης της Τελικής Λύσης «από τα κάτω». Σχηματικά μπορούμε να πούμε ότι:
Α) Στην πρώτη 25ετία κυριαρχούσε το παράδειγμα της «από τα πάνω» ανασύνθεσης της διοικητικής και γραφειοκρατικής ανασύνθεσης του ναζισμού.

Βασικά ερμηνευτικά σχήματα ευρωπαϊκής και ελληνικής ιστοριογραφίας (1/6)

B) Η δεύτερη περίοδος ξεκίνησε στα μέσα της δεκαετίας του 1980 με το ντοκιμαντέρ «Shoah» του Λανζμάν (1984) και τη δεύτερη ζωή του έργου του Πρίμο Λέβι, που προαναφέρθηκε με μια προσέγγιση «από τα κάτω», όπου οι επίσημες διοικητικές, στρατιωτικές, διπλωματικές πηγές συνδυάζονται με τη δράση των απλών ανθρώπων, η εθνοτική, η ταξική και η έμφυλη διάσταση εντάσσονται ολοένα και περισσότερο στη ματιά της ιστορικής έρευνας.

Βασικά ερμηνευτικά σχήματα ευρωπαϊκής και ελληνικής ιστοριογραφίας (1/7)

- Έτσι έχουμε έργα όπως του Christopher Browning, *Ordinary Men: Reserve Police battalion 101 and the Final Solution in Poland*, Νέα Υόρκη 1992, μικροϊστορική προσέγγιση της ζωής σε ένα ναζιστικό στρατόπεδο, ή το δίτομο του Saul Friedlander, *Η Ναζιστική Γερμανία και οι Εβραίοι*, όπου ανασυνθέτει την εξέλιξη της γενοκτονίας παράλληλα με το γνωστικό και το ιδεολογικό πλαίσιο των δραστών και των θυμάτων.

Βασικά ερμηνευτικά σχήματα ευρωπαϊκής και ελληνικής ιστοριογραφίας (1/8)

- Σήμερα η ιστοριογραφία αξιοποιεί μαρτυρίες και αρχειακά τεκμήρια, ερευνά την τοπική διάσταση, κρίνει θέσεις και υποθέσεις ιστορικών, φιλοσόφων, κοινωνιολόγων, ανθρωπολόγων της προηγούμενης περιόδου και επανεντάσσει την ιστορία της Τελικής Λύσης στη μακρά διάρκεια της νεότερης ευρωπαϊκής ιστορίας, καθώς τεκμηριώνεται ως αποτέλεσμα ενός πλέγματος εθνοτικών, θρησκευτικών και κοινωνικών αντιθέσεων που συσσωρεύονταν για αιώνες στο εσωτερικό των ευρωπαϊκών κοινωνιών μετά το τέλος της παγκόσμιας αποικιοκρατικής κυριαρχίας των ευρωπαϊκών δυνάμεων, το τέλος των πολυεθνικών αυτοκρατοριών και την αντικατάστασή τους από τα εθνικά κράτη.

Βασικά ερμηνευτικά σχήματα ευρωπαϊκής και ελληνικής ιστοριογραφίας (1/9)

- Μία τέτοια ιστορία του «Ολοκαυτώματος» δείχνει πως οι πρωταγωνιστές του ήταν πραγματικοί χαρακτήρες και φορείς της βαρβαρότητας και του πολιτισμού του κόσμου τούτου όσο και εμείς.
- Η μελέτη του διάχυτου θρησκευτικού αντιεβραϊσμού της πολωνικής υπαίθρου, ή του επιστημονικού ρατσισμού της μεσοπολεμικής αστικής διανόησης ή του ποικιλόμορφου αντισημιτισμού της μεσοπολεμικής Θεσσαλονίκης που διαμόρφωσαν το έδαφος πάνω στο οποίο ο πόλεμος και η Κατοχή οδήγησαν «απλούς ανθρώπους» στο έγκλημα ή στην αδιαφορία, απηχεί την ανάγκη αποκωδικοποίησης των μηχανισμών νομιμοποίησης και μαζικοποίησης των ρατσιστικών πρακτικών και αντιλήψεων στη δική μας εποχή της κρίσης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Οι Εβραίοι προπολεμικά: Ελλάδα, Ευρώπη και αλλού

Το γεγονός (1/1)

Σύμφωνα με την Οντέτ Βαρών Βασάρ:

(Οντέτ Βαρών –Βασάρ, «Η γενοκτονία των Ελλήνων Εβραίων (1943-1944) και η αποτύπωσή της» στο Η εποχή της σύγχυσης, Αθήνα 2008, σ. 289-343)

Η δεκαετία του 1940 σφραγίστηκε από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

- Α) Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ιστορίας σηματοδεύτηκε και από τον τρομερότερο διωγμό που γνώρισαν ποτέ οι Ευρωπαίοι Εβραίοι.
- Β) Η «τελική λύση» καταδίωξε τους Ευρωπαίους Εβραίους, ξεκινώντας από την ίδια τη Γερμανία, από το 1933, και πραγματοποιώντας την εκτόπισή τους προς τα στρατόπεδα του θανάτου σε κάθε κατεχόμενη χώρα από τη μια ως την άλλη άκρη της Ευρώπης.

Το γεγονός (1/2)

- Ο εκτοπισμός και η εξόντωση των Εβραίων της ελληνικής επικράτειας έλαβε χώρα από την άνοιξη του 1943 μέχρι την άνοιξη του 1944, ως μέρος του ναζιστικού σχεδίου που αφορούσε στη γενοκτονία όλων των Εβραίων της Ευρώπης.
- Η επιτυχία του σχεδίου ήταν ιδιαίτερα μεγάλη στην ελληνική περίπτωση, καθώς τα ποσοστά εξόντωσης έφτασαν να είναι ανάμεσα στα υψηλότερα στην Ευρώπη. Περίπου 83-90%, ποσοστό που υπερβαίνει τα αντίστοιχα όλων των δυτικών κρατών (Βέλγιο 37%, Γαλλία 30%) με εξαίρεση την Ολλανδία (85%).

Το γεγονός (1/3)

- Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι πίσω από αυτό το μέσο όρο απωλειών κρύβεται η διακύμανση του ποσοστού από περιοχή σε περιοχή, η οποία είναι τεράστια (96% για τη Θεσσαλονίκη, ενώ 26% για το Βόλο, 26% για την Αθήνα).

Το γεγονός (1/4)

- Στόχος μας είναι να εστιάσουμε στην ελληνική περίπτωση παράλληλα με τα γεγονότα στην Ευρώπη και στα Βαλκάνια, μέσα από την προσέγγιση του αντισημιτισμού στη δεκαετία του '30, τη δημοκρατία της Βαϊμάρης και τα ολοκληρωτικά καθεστώτα, τη Νύχτα των Κρυστάλλων και τα πρώτα στρατόπεδα συγκέντρωσης, την αντίδραση των Η.Π.Α. και του κόσμου στους πρώτους διωγμούς με τη σύσκεψη του Evian, τον Πόλεμο, τη σταδιακή έναρξη των εκτοπισμών και τα γκέτο, τη σχετική καθυστέρηση για την εφαρμογή αυτών των μέτρων στην Ελλάδα και τις κατά τόπους διαφοροποιήσεις, την καθολική εφαρμογή της «Τελικής Λύσης», τη σημαντική οικονομική της πτυχή, την αντίσταση, τις απόπειρες διάσωσης, για να κλείσουμε με τη μεταπολεμική απονομή δικαιοσύνης και το πέρασμα στον ψυχρό πόλεμο.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Μαρία Καβάλα.
«Ολοκαύτωμα και ιστορική μνήμη. Εισαγωγή στην ιστορία του
Ολοκαυτώματος». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη
δικτυακή διεύθυνση: http://opencourses.auth.gr/eclass_courses.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Φράγκου
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2013-2014

